

TULEE KESÄ

jumalan kesä

sitten isä ostra Tuomalle polkupyörän kun Tuomas tulee niin isoksi että osaa ajaa eikä tarvi pidättää... sitten Tuomas saa sen pojat

Tuomas saa pyörän sitten

hän on niin onnellinen siitä

isä meni käymään kirkolla sosiaalihuollossa

isä meni töihin

isä tulee illalla

isä tulee illalla

sosiaalisihhtceri sanoo isälle: kyllä sinun pitäisi tietää etrei kunnan kassassa ole... mitä ei ole, ei voi antaa...

isä tulee illalla

isä tulee... Tuomas odottaa isää niin jännittynenä, isä on niin suuri ettei muut miehet läheskään; isällä on pitkät kädet ja karvainen rinta, kenelläkään muulla ei ole niin voimakas isä kuin meillä... niin voimakas ja suuri isä...

koivunlehti on hiirenkorvalla

isä tulee sitten illalla . . . voi kun se iltra tulisi äkkiä

(lumi on sulanut maasta. Kaikkialla löyhkäsi vihreä kukkiva kesä: se oli tulossa nyt!) Lumi oli sulanut maasta ja maan kosteus oli suurimmalta osaltaan jo haihtunut taivaascen, jossa kaikki sukulaiset asuivat. Nyt oli kesän ensimmäisten päivien aika. Asumarakenuksen tervahuopakatto oli läikyllisen vaalea eikä juuri lainkaan märkä – ikään kuin sitä pirkää ja pimeää talvea ei olisi ollut ole-

massakaan. Aurinko oli saanut kaiken näyttämään toisenlaiselta. Ja sitten oli vielä keväinen ahava joka raastoi kosteuden joka ikisen pisanan ja mätkän läiskän olemattomiin. Mutta ladon seinustalla oli olkipahna jonka päällä sekarotuinen koira loikoi päiväkaudet – se oli sisuskiilaan märkä. Se oli mätä ja lastut ja oljet lähellä maanpintaa olivat palaneet ja mädänneet loaksi. Mikään ei kuivata sellaista pahnaa. Kirpeä lemmi nousee sitä pitkän auringonpaisteista ladonseinää ylös. Koira makaa liukahtramarta paikallaan. Sen turkki on sotkuinen, pörröllään, niin kuin minkä tahansa sairaan koiran –

Turre on sairas.
mutta kun isä tulee
olisipa mukavaa!
sitte isä parantaa Turren

Kun pikku-Tuomas, seitsemänvuotias vakavanaomainen poika (oi aamulla soppakupin Turrelle, nousi koira kangistunulle takajaloilleen ja lipoi hieman kielellään perunoita ja kastiketta, mutta se söi syönöksensä vain kohteliaisuuden vuoksi. Heti kun pikku-Tuomas oli mennyt, laahautui koira kuoppaansa pahnan keskelle, käpertyi siihen, makasi liikkumattomana, puolitorokuksissa ja antoi auringon paahata sairauden huolimattomaksi jättämää turkkiä. Turren silmät olivat sairauden sunnentamat: sairaus loisri punaisena kiiltona valkuaisista ja rämeä valui kuonolle. Tuomas katvoi kepillään pahnaa niin että mätä mustanilkainen takku tuli esiin. Sitten hän liikautei kepillä koiran ateriat: höyry punnersi esiin kastikkeen hyvityneen pinnan alta.

Kyllä Turre paranee... isä tulee huomenna. Isä parantaa Turren, sanoi pikku-Tuomas.

Hän raaputti koiraan korvan takaa.

Turre vingahhti, työnsi turvonneen kieltensä suusta, nuolaisi pojan kättä, ja häpesi sitten heti käytöstään.

Älä nuole, älä... sinä olet limainen kuin mikä... noh noh...

Pikku-Tuomas haki reppunsa portailta ja meni kouluun. Koira jäi yksin.

3

Vaikka mökissä jo valvottiinkin ja ikkunaverhot heilahtivat joskus, ei vielä tullu ulos – oli vielä niin varhainen. Aurinko kiüpi hitaasti pitkin hailakkaa taivaankanta kohti eteläistä laikkorokkettaan. Jostain lensi ohrapellon laitaan aamuvirkku harakka etsimään ja nookkallemaan valkoisia, Ithavia ohranjyviä, jotka olivat jääneet pinnalle äestyksen jäljiltä. Heti kun harakka huomasi koiran ruokakupin jossa tukeva aamijainen turhaan odotti syöjäänsä, heräsi sen turhamainen röyhkeä luonto. Se kekkalehti ilvehtien kohti koira, tuli likemmäksi ja likemmäksi: änsyellen ja kiussaten se hyppi aivan koiran kuonon viereen, mutta kun se näki että koira oli sairas se istui kuptin vierelle ja nokki suuhunsa vielä hieman lämmitä ruokaa. Turren kupeet värisivät sen hengittäessä – muuten se oli aivan hiljaa.

Puolenpäivän jälkeen vaimo haki ruokakupin pois. Harakka ei ollut sitä paljoakaan maistanut. Silmillään Turre seurasi naisen liikkeitä: ruoka tyhjennettiin pellon pieniareelle roskien kaatopaikkaan. Sitten aurinko kääntyi yöörymään alaspäin länttä kohti. Kello oli kohta kaksi. Pikku-Tuomas mateli koulusta kotiin, viipyi kauan sisällä, syöden ja lukiien läksyjään – sitten Tuomas tuli ulos, kädessään muren hyvää pullaa jonka äiti oli antanut Turrea varten. Pulla oli valkoista ja tuoretta. Tuomas käveli hitaasti: suu muutusti pullaa ja jyrtyneen pieneni huomattavasti lyhyen matkan aikana. Siinä Turrelle. Saat syödä. Äiti antoi... äiti käski antaa Turrelle... äiti sanoi ettei Turrenkaan tarvitse nälässä... sitten...

Pikku-Tuomas työnsi pullankämyrän Turren huulten väliin; koira otti sen suuhunsa, mutta ei purrut; pudotti sitten pullan etukäpäliensä väliin. Se painoi kuononsa alas ja katsoi häpeissään pikku-Tuomasta. Poika otti pullan, pani sen uudelleen koiran suuhun. Taas Turre tipautti sen pidettyään sitä hetken suussa. Ladon harmata seinää vasten pommitti käppänen kuin häälissään.

Jos et syö niin minä syön pullasi, uhkasi Tuomas. Syö nyt, kiltti tyttö. Ora... ora, sanoi hän niinkuin oli kuulut isänkin sanovan.

Hän kyynsi koiran takkausta karvaa ja raaputti Turren korvan taustaa, mutta koira ei sitrenkään huolinut makupalaa.

Kun pulla oli heitety pois, lähti Tuomas asioilleen. Koira jäi

taas yksin. Se utkuuti hiljaa Tuomaan jälkeensä, mutta Tuomas kulki suoraan tien yli naapurin, eikä viitsinyt katsoa Turreen.

Se ei syö mitään, sanoi Tuomas myöhemmin äidille. Äiti siitti esiliinaansa sohvakannella, kokeili sormellaan, oliko raura raua peeksi kuuma.

Kyllä Turre sitä parane... odotahan, näet kyllä.

Jos se onkin tapettava? kysyi Tuomas.

Ei Turre niin sairas ole... mikä lie sillä, sitä vaivannee, puhui äiti rauhallisella äänellä ja katseli ympärilleen etsien käsilleen tekemistä.

Illalla vielä ennen nukkumaanmenoa Tuomas juoksi yli pihan ladon edustalle. Turre makasi pahnallaan samassa paikassa kuin päiväläkin. Pikku-Tuomas istui hetken kyykkysillään koiraan silmiin katsellen ja sille puhuen, sitten hän nousi, juoksi nopeasti hämärtyvässä illassa sisälle ja paukautti oven jäljessään kiinni.

Joku toinen koira ulvoi kylällä.

Turre liikkui korviaan, kuuli äänen ja painautui yhä syvemmälle pahnnaan kuluneeseen kuooppaan. Lima valui Turren suupielistä, mutta koira oli välitpitämätön. Kirkas liiste noljui olkea myöten, levittäytyi kalvoksi roskien päälle. Äänet karosivat kun ihmiset mökessä paneutuivat yöpuulle. Harakka rapisteli jossakin ikkellä omalla nukkumaoksellaan, yrittäen liikkua liikkumisensa hiljaa, ketään häiritsemättä. Aamuun mennessä kuolema oli noutanut Turren.

Kouluun mennessään pikku-Tuomas ei mennyt katsomaan koira.

Sitten aurinko nousi taas taivaalle, keskipäivä tuli ja päivä muuttui vertkaan ilaksi. Vaimo liikkui pihalla, haki vertä kaltioista, pesi vähän pyykkiä: valmisteli iltaa – miehen piti tulla illalla. Harakka kävi keskipäivällä vakomassa koiran ruokakuppia, mutta se oli tyhjä. Mustapyrstöinen ilvehetjää vakavoitui nähdessään että koira oli kuollut: oienneet jalat, hoitamattomaksi jäänyt turkki. Harakka istui pienen matkan päässä vainajasta, pää jäykkästi pystyssä. Kiltteiset linnunsielut Turrea tuijottaen. Sitten harakka hyppeli harvoihin, täsmällisin hyppäin pois ja pyrähti lentoon.

Iltapäivällä pikku-Tuomas tuli kartilla kädessään ladon edustalle. Hän laski noan nurmelle, meni kyykkysilleen koiran luo, orti kädellään eturasustusta. Se oli veltto. Kärpänen kaivoi Turren silmää.

Nyt se kuoli! Pitää mennä ilmoittamaan äidille.

Sitten vaimo tuli Tuomaan kanssa sisältä, Tuomasta kädestä turtuaen. Poika imi sormeaan ja lymysi äidin esiliinaan: ajatteli ensin, että on parasta olla ihan pieni lapsi. Äiti pysähtyi kaukana koiran pahnasta josta pistava haju nousi sieraimiin. Äiti näki, että Turren häntä lojui suoraksi oienneena.

Vanha vahvi, virkkoi äiti hieraisten silmäänsä. Kun isä tulee... saa vaikka sitten huomenna ortaa ja haudata tämän...

Pikku-Tuomas orti äitiä vyötäristä kiinni ja puseri lujasti. Hän polki jaloiliaan maata ja lauloi:

Turre kuoli. Turre kuoli

Nyt se haudataan

Meillä on koira kuollut...

Ei tarvinnut tappaa.

Vaino orti poikaa kädestä, talutti Tuomaan perässään pois ladolta.

Kun he olivat menneet, tuli harakka alas ladon katolta ja hyppeli Tuomaan unohdettoman karttulan luo, pisti nokkansa jäähtyneeseen ruokaan ja nieleskeli isoja kappaletta homnutta leipää. Vaino oli jo portailla: silloin hän kääntyi, näki harakan, ja kiinnitti noutamaan unohdettuneen karttulan.

Kun oli jo melkein pimeä, tuli mies.

Tarvaalla kulkiivat pilvet edestrakaisin. Tuuli hiipi vaarojen takaa ja puhalsi ilmaa viilentäen, aavistaen sadetta. Pyykkiinartujen päissä ylimääräisiksi jääneet narunpötköt heiluivat. Kallion reunalla tuohilippo räppäsi puuta vasten. Mies tuli metsän sisältä, kältiopolkuja pitkin astellen. Ikkunassa vaimo jo odotti häntä. Miehen hartiat olivat kumarat ja niska etrepannutun kuin härällä. Hän hyppäsi portaat ylös vaivattomasti yhdellä askelleella, pysähtyi sitten siihen ja orti repun selästään. Portailta mies katseli ympärilleen, tähyili kylälle päin, nuuhki ilmaa ja avasi sitten oven. Hän

jätri reppunsa eteiseen ja pirtissä hän istui heti pöydän ääreen. Pikku-Tuomas tuli isän vierteen istumaan: ei uskaltanut oikein lähelle ennen kuin isä hyväili raskaalla kädellään pojan vaaleaa tukkaa.

Turre on kuollut! sanoi pikku-Tuomas isälle hiljaisella äänellä.

Yöllä pikku-Tuomas heräsi monta kertaa. Unen tokkurassa hän kiersi sitti että kynnyksessä paloi valo. Isä oli tullut kamarista ja sytyttänyt kynttilään valkean. Isällä oli flanellinen paita yllään ja päässä äidin paksu villamyssy ja raskaat kivespusurit roikkuivat alhaalla reisien päällä. Hän hieroi kummallakin kädellään rintojaan. Hiki valui isän punakoilta kasvoilta. Pikku-Tuomas mutisi jotakin unissaan ja nukkui taas. Ja taas, kun hän uudelleen heräsi, oli pimeää, mutta kamarista kuului äidin ääni:

...puhu jotakin! Puhut!... yritä, yritä puhua herrajumala...

Sitten oli pirkkäli aivan hiljaisista kunnes kuului isän älähdys ja korinaa.

Silloin pikku-Tuomas nukkui taas.

Aamulla hän heräsi sateen ropinaan. Taivas oli yltyleensä pilvien peitossa ja sade tulvi maahan hitaana, jatkuvana virtana. Ladon katolla istui harakka alakuloisena, pään hartioitensa väliin vetäytyenä. Silmät raollaan se odotti sateen lakkamista.

Äiti istui hellanloukossa.

Hän itki siinä, esiliinalla tuon tuostakin silmiään hangaren ja nikotteen itkun vuoksi. Tuomas katseli äitiä silmät pyöreinä.

Lähteekö isä hautaamaan Turren? hän uskalsi kysyä aralla äänellä.

Äiti nosti päätään, katsoi Tuomaaseen melkein vihaisena ja puhkesi räjuun nyhykyrykseen niin että olkapäät ja koko runnit vapisivat.

Isä... nukkunut hän huusi.

Tuomas nousi vuoteesta, puki housut jalkoihinsa ja paksunman puseron päälle. Hän kurkisti kamarin ovesta, mutta isä ei ollut noussut. Isä makasi sängyssä lakana pään yli vedettynä.

Porstuassa pikku-Tuomas epätyöi ja kuunteli miten sade läi ah-

naasti tervahuopakarttoon, mutta hän nosti puseron kauluksen puseron ja juoksi sateessa tien yli naappuriin hakemaan Antin ja Kallen jotka kumpikin olivat häntä vanhempia. Tullessaan takaisin poikien kanssa Tuomas kantoi kädessään naapurista otettua lapiota.

Sateesta pitämättä he menivät ladon luo, seisovivat hetken katsellen kuollutta eläintä, jonka turkin sade oli virtuttanut niin, että vain muutama karvarupsu seisoj pystyssä jäykän lian takkuunuttamana.

Pojat ottivat koiran, kantoivat sen vähän matkan päähän metsänlaitaan ja jokaimen vuorollaan kaivoi hautakuoppaa syvennäk-si. Silloin vaimo tuli pirtistä ulos: huiyi päässä ja saappaat jalissa. Hirtaasti jalkoja nostaan hän meni naappuriin ja kohta hän tuli takaisin kahden muun vaimon kanssa. He menivät sisään. Pikku-Tuomas ja pojat katsoivat äitensä jälkeen.

Mikä teillä on? kysyi toinen pojista.

Ei mitään.

Äitisi itki, sanoi toinen poika.

Ei itkenyt.

Nyt haudataan sitten Turre-vaimoja. Minä olen vaikka pappi.

Antaist' minun olla... sanoi pikku-Tuomas. Sehän oli minun vahtri!

Et sinä osaa... ja minä toin meitä lapion, muistutti isompi poika.

Sinä olet sukulainen.

Sade hujieni vähän siunauksen ajaksi. Iso poika luki ruumiinsiu-nauksen kovalla yksitoikkoisella äänellä, pää haudan yli kumaru-neena. Sisältä pirtistä kuului yhtämittainen veisuur: itkuiset äännet nousivat ja laskivat. Pikku-Tuomas ja toinen poika seisovivat haudan jalkopäässä, kädet ristissä, katseet haudan pohjalla lepäävässä koitrasa. Pikku-Tuomaan silmistä valuiivat kyynelleet. Kun siunaus oli ohi, vetäytyvi pikku-Tuomas syrjään, antoi kylän poikien lapioida haudan umppeen – hän nyhykyrtti mämmyn runkoon päätään päinaen.

Pojat pystyttivät hautakummulle ristimuotoisen karahkan. Isompi poika tuli Tuomaan luo. Hän tyrkkäsi Tuomasta olkapää-hän.

Ei ne oikeat hautajaiset olleet... tule! Tuomas pudisti päätään, antoi kurkkua kuristavan nyhyhkytyksen nousta ja puhjeta itkuksi.

Silloin tuli toinen naapurin vaimoista ulos, käveli kiireisin askelin haudalle ja silitti kämmenellään Tuomaan märkää tukkaa.

Antri ja Kalle... menkää hakemaan kirjat kotoa... ja sitten luvi koulun niinkuin olisi jo... eikä viivytellä missään, käski hän.

Älä itke Tuomas, älä itke!

Tuomas tönni hänet ensin pois, mutta kun toiset pojat oven menneet, menee Tuomas ja painaa päänsä naisen pehmeitten alhaalla riippuvien rintojen väliin ja hieroo kasvojaan kärkeään esiin.

Tuomaan ei tarvitse tänään mennä kouluun, lohduttaa vaimo.

Antri ei antanut minun olla pappi...

Nainen ei vastaa siihen mitään: hän pudistelee päätään ja mais kauttaa haulensa yhteen.

Turren hautakummun tuoreeseen multaun sade syö vakoja ja punaruskea maa jonka vesi hetkessä muuttaa mustaksi, kuluu vähitellen kummulta pois ja vierii kauemmas ja painautuu sammaliksi sin.

Lähde Tuomas sisälle... sinä vilustut täällä ja tulee kuoleman tauti, sanoo naapurin vaimo.

Harakka ponnistelee lentoon ladon katolta. Se lentää hätäisesti siipiään räpytelien yli pihan pienen kierroksen, palaa takaisin ja lentää sisälle latoon. Siellä se vilusta väristen istuu heinäkaasin päällä ja tuijottaa suuresta ovenreistä tielle. Koululapset pysähyvät mökin kohdalla, katselevat sinä, puhuvat keskenään. Rohkein pikkupojista juoksee kamarin ikkunan alle ja kurkistaa verhojen raosta sisälle. Sitten poika palaa tielle: toiset ympäröivät hänet, pakkautuvat toisiaan rönien kiinni silminnäkijiään ja kulkevat mukana taakse jonne harakan katse ei yllä ja laulavat lapsellista laulua.